

POLÍTICA FEMENINA, POLÍTICA FEMINISTA O SIMPLEMENT POLÍTICA

IVONE GEBARA

Camargibe, Brasil

Avui sento un malestar davant la constatació que es fa, incloent-hi algunes feministes, respecte a la nostra poca participació en allò que s'entén per política. Podem dir que hi ha un malestar i un cansament generalitzat entre nosaltres quan es tracta de participar en campanyes electorals i en pugnes per càrrecs públics del poder legislatiu, executiu o judicial. Tenim la impressió d'entrar en discussions inútils, burocràcies, jocs d'interessos, abstraccions, negociacions i intrigues. Res de tot això és nou en la política; la novetat és que nosaltres dones comencem a expressar públicament allò que sentim, de diferents maneres. Aquesta expressió no serà també política? Com entendre què passa amb nosaltres?

La comprensió comuna de la paraula "política" sembla limitada a certs espais d'actuació i a certes activitats que toquen un nivell ample de relacions més o menys impersonals, reconegudes com a espai públic. Si mirem d'una manera global cap els àmbits de decisió política, econòmica o social, la constatació òbvia és que majoritàriament estan ocupats per homes. Ells són els que prioritàriament organitzen l'economia, els exèrcits, la guerra, la producció d'armes, la intervenció als Estats, la conquesta de terres, el sotmetiment dels pobles, el lideratge en lluites i ocupacions, les creuades polítiques i religioses, els partits polítics, la dominació dels mercats d'inversió econòmica, etc.

En l'àmbit dels moviments revolucionaris, tampoc observem canvis substancials en aquest sentit. A les dones "d'esquerres" ens varen educar per disculpar els apedregaments revolucionaris que es produïssin al llarg del camí, i a considerar-los necessaris per una causa major, una causa més pura i més justa. Acceptem la violència armada, els jocs de poder, les morts innocents, el menyspreu i la humiliació de les dones com a part de la lluita. Però, per què?

És difícil respondre aquesta qüestió, però sospito que el fet que aquestes organitzacions tinguin una història pública més masculina que femenina ens fa creure a les dones –fins avui– en la seva més alta eficàcia en relació amb els reptes històrics de la política i de la supervivència humana. Encara més, ens va fer creure que els homes sembla que coneixin millor que nosaltres,

simples éssers relacionats amb el manteniment quotidià de la vida, sense espais propis per pensar i elaborar teories. I aquesta creença és tan forta que les feministes acabem menyspreant les micropolítiques quotidianes que per la seva constància ens van ajudar, i ens ajuden, a sobreviure en aquesta lluita oberta amb nosaltres mateixes i amb el nostre món. La força de la dominació de les idees revolucionàries masculines va acabar moltes vegades convencent-nos que allò que fem per denunciar injustícies i desigualtats concretes, contextualitzades, localitzades, no és prou revolucionari com per modificar estructures. Per exemple, intentar ajudar les dones a comprendre el dret a una ciutadania igualitària, a una vida sexual sana o a una alimentació sense agrotòxics no es considera pròpiament com a política perquè, segons ells, no toca les estructures. De la mateixa manera la denúncia del feminicidi creixent, de la violència domèstica, del tràfic sexual d'adolescents, de la corrupció dels joves a través dels mitjans de comunicació, estaria també lluny d'afectar les estructures. L'organització de les dones contra la guerra i l'ocupació nord-americana a l'Iraq i a d'altres països, contra la producció d'armes, al voltant dels desapareguts polítics, contra el maltractament de presoners o les repressions de religioses al cos femení es consideren com a perifèriques respecte al canvi d'estructures. Però, què són exactament les "estructures"? No estarem pas davant d'una paraula gairebé màgica, "totpoderosa", un concepte absolutista i inflexible, una paraula jutjadora de les nostres accions, paraula "sagrada" de poder masculí davant la qual ens acotem sense saber ben bé per què? No estarem tots, fins i tot les dones, depenent d'una espècie de catecisme únic interpretatiu de les relacions humanes, que malgrat el seu reconegut valor es va tornar en certa manera sectària i reduccionista de la complexitat de la realitat?

• Més enllà d'aquesta reflexió sobre les "estructures", la constatació de l'ascensió de les dones a alts llocs de decisió política o econòmica s'ha analitzat amb freqüència com a fruit d'un progrés de la consciència política femenina i un senyal positiu per la lluita feminista. Si aquesta constatació té res de veritat, sens dubte que cal problematitzar-la per tal de no incórrer

en raonaments simplistes. Aquesta anàlisi esdevé cada vegada més necessària, davant la dificultat que tenim de fet per introduir polítiques alternatives en un món dominat per la globalització cultural i econòmica. Les grans alternatives actuals considerades d'esquerra, a Amèrica Llatina, mostren la seva cara retrògrada i dependent del propi sistema imperialista.

- Tant les dones com els homes correm el risc de crear una mena de separació entre la política masculina i la femenina, semblant a la separació entre dreta i esquerra. A través de la premsa, sobretot, aquest nou dualisme polític d'oposicions simplistes comença a accentuar els antics preconceptes i a dificultar el desenvolupament de responsabilitats comunes compartides.

L'accés d'algunes dones als poders polítics, a Amèrica Llatina, no pot crear expectatives que pel fet de ser dones, introduiran models diferents d'exercir el poder polític, malgrat que s'aconsegueixi més igualtat o equilibri en les representacions, com per exemple la paritat. Aquesta actitud em sembla ingènua i perillosa, ja que una vegada més recau en les dones la responsabilitat de la creació d'un poder polític diferent, que sigui més igualitari i just. Sabem prou bé que aquesta tasca, que canvia i s'ha de renovar permanentment en cada cultura, en cada context i en cada moment històric és responsabilitat compartida de dones i homes.

Darrerament m'he qüestionat si homes i dones, sobretot els i les intel·lectuals de classe mitjana, no som en realitat més responsables del que ens creiem respecte al manteniment de polítiques injustes, polítiques d'explotació d'uns grups sobre els altres, d'alguns grups sobre els ecosistemes, etc. I això perquè en el fons de nosaltres mateixos acabem apostant, fins i tot sense voler, en el nostre dia a dia i en els diferents nivells de la nostra acció, per les polítiques que garanteixen l'estabilitat econòmica dels nostres fills i filles. Això es produeix particularment per mitjà del manteniment d'una educació pública i privada que els permeti ascendir a llocs socialment reconeguts pel sistema actual. Aquesta és la política a la qual tots en som obedients: les dones i els homes pobres, i les dones i els homes de classe mitjana; les i els que creuen tenir consciència política i les i els que semblen preocupar-se tot just per la supervivència immediata de la família. El futur més digne sembla molt incert i per això no arrisquem les seguretats d'aquest present injust i el mantenim per avui i fins i tot per demà. Ens adaptem pràcticament a allò que existeix, encara que teòricament ho continuem

criticant.

- les meves preguntes s'obren a la viabilitat dels nostres valors i la forma de viure'ls en tot allò quotidià...

Com a dones seguim mantenint concepcions polítiques que de certa manera aposten pels ideals masculins de societats perfectes, de móns perfectes, d'un nou cel i una nova terra, de puresa total, de transparència radical, de regnat de la justícia. És com si, sense reconèixer-ho públicament, creguéssim per analogia en un ésser absolut, en un Déu –amb trets inconfessadament masculins– que seria l'únic capaç de restaurar les relacions humanes a la nostra Història. Ell sabria anticipadament com ha de ser la nostra Història i què es pot fer per tal que de fet sigui un Paradís, una terra d'on ragin en abundància "llet i mel". Que potser aquest Déu transvestit de revolucionari seria un còmplice de les esquerres, que les instigaria a una lluita àrdua sense poder provar les delícies immediates i provisòries de la nostra existència? Que potser aquest ésser absolut seria la llei preestablerta sempre a punt per jutjar els nostres actes i a acollir-nos de nou, a condició que siguem fidels als seus camins i designis? La crítica religiosa de les esquerres n'hauria acabat fent una religió dogmàtica inconfessada?

Malgrat la nostra insatisfacció amb allò que fem, continuem donant suport directa o indirectament a anàlisis i accions que porten a matar i morir, a discriminar, a penalitzar, a violar, a jerarquitzar, a empresonar, en nom dels ideals humans o de la lluita contra les "estructures" injustes que mantenen el capitalisme i les seves diverses formes de dominació. La pregunta és: per què continuem construint ideals impossibles per la nostra realitat humana actual i per què continuem sacrificant-nos per ells tot i reconeixent la dificultat de viure'ls?

- Crec que ja és hora que les dones despertem de la nostra letargia, de la nostra baixa estima, de les nostres conviccions polítiques acrítiques, i de la nostra idolatria! Crec que ja és hora de recordar de bell nou la nostra condició comuna mortal i percebre que és en ella, d'ella i per ella que vivim.

Fem memòria del taló d'Aquil·les, dels cabells de Samsó, de la flaqueza d'Holofernes, la fragilitat d'Adam, el naixement i la ira de Déu, la por de Jesús! tot és fràgil, extremadament fràgil!